

یکی از موضوعاتی که در ارتباط با دولت سیزدهم و از همان زمان روی کار آمدن دولت توسط برخی رسانه‌ها مطرح می‌شود، مسأله ابهام در گفتمان دولت یا مشخص نبودن دال‌های گفتمانی آن است. این ادعا در طول ماه‌های اخیر هرازچند گاهی توسط رسانه‌های مختلف بیان شده و با وجود آنکه بارها هم بدان پاسخ داده شده، اما باز هم تکرار می‌شود. نکته‌ای که در رابطه با دولت سیزدهم طرح می‌شود، آن است که دولت‌های گذشته همگی از گفتمان برخوردار بوده‌اند، اما دولت سیزدهم گفتمان ندارد یا دارای گفتمانی مبهم است. در این مطلب به این موضوع با دقت بیشتری پرداخته خواهد شد و سعی بر آن است تا به مسائلی که در این باره طرح شده، به اختصار پاسخ داده شود.

تحلیلی بر بدفهمی‌ها از مفهوم «گفتمان» در نسبت با «دولت»

دولت سیزدهم و چالش انباشت شبه‌گفتمان‌های ناکارآمد

اصل تدریج؛ لازمه شکل‌گیری گفتمان

یکی از مسائلی که در فهم گفتمان لازم است به آن توجه شود، زمان متعین ساختن گفتمان است. در حقیقت این سؤال مهم است که چه زمانی می‌توان گفت گفتمان یک دولت یا گفتمان یک نهاد سیاسی چیست و از چه مختصاتی برخوردار است. از آنجا که گفتمان پدیده‌ای چندوجهی است و علاوه بر جنبه‌های زبانی، جنبه‌های ارتباطی و کاربردی را در عمل نیز در برمی‌گیرد، باید گفت که گفتمان‌ها معمولاً پس از روی کار آمدن دولت‌ها و پس از گذشت زمان قابل توجهی از روی کار بودن آنها شکل می‌گیرند. این گونه نیست که گفتمان‌ها صرفاً بر اساس سخنرانی‌ها و خطابه‌ها تشخیص داده شوند و دال‌های گفتمانی هم صرفاً کلمات پرتکرار نیستند، بلکه توجه به اقدامات انجام شده و چهارچوب کلی گفتار و اقدام است که یک گفتمان را به تدریج شکل می‌دهد. پرسش اصلی اینجا است کسانی که می‌گویند دولت سیزدهم گفتمان ندارد بر چه اساسی

این گفته را اظهار می‌کنند؟ حال آنکه هنوز حتی یک سال هم از عملکرد دولت نگذشته است و نمی‌توان بر اساس این چند ماه قضاوتی صورت داد. جالب آن است که اساساً ادعای گفتمان نداشتن دولت سیزدهم اولین بار درست بعد از روی کار آمدن دولت و در همان ماه‌های اول مطرح شده یعنی در زمانی که هنوز دولتی به طور کامل مستقر نشده و در حال یافتن آرایش مناسب برای بدنه اجرایی خود است. به نظر می‌رسد این ادعاها صرفاً پیش‌برنده مقاصد سیاسی مدعیان آنها بوده است تا آنکه توصیفی از شرایط واقعی بوده باشد. سوءتفاهم دیگری که درباره گفتمان دولت‌ها وجود دارد، تصور مکانیکی از آنها است. اغلب تصور بر این است که هر زمان که دولت‌ها روی کار بیایند، گفتمانی روی کار آمده و هر زمان که دولت‌ها به کنار بروند، گفتمان آنها به کنار رفته است. چنین مواجهه مکانیکی با مفهوم گفتمان بسیار اشتباه است و اساساً نسبی با مفهوم واقعی گفتمان و مفهوم علمی آن ندارد. گفتمان‌ها چیزهایی نیستند که یک

شبه به وجود آیند و موضوعاتی نیستند که بتوان به یکباره یا به سادگی آنها را به وجود آورد یا از میان برد.

گفتمان‌ها همان شعارها نیستند!

یکی دیگر از ادعاهایی که مطرح می‌شود آن است که دولت‌های قبلی همگی دارای گفتمان بوده‌اند و دولت سیزدهم تنها دولتی است که گفتمان نداشته است. این ادعا از چند جنبه قابل تأمل است؛ اول آنکه دولت‌های قبلی پس از روی کار آمدن و به تدریج گفتمان خود را شکل داده‌اند و این‌گونه نبوده که از بدو استقرار گفتمان داشته باشند، بلکه آنها هنگام روی کار آمدن صرفاً شعارهایی داشته و سعی کرده‌اند که آن شعارها را در گفتار و اقدام خود تکرار کنند. اگر ما امروز از گفتمان دولت‌های قبلی سخن می‌گوییم به این خاطر است که آنها روی کار بوده‌اند و کارنامه روشنی دارند. در حقیقت یکی از سوءتفاهم‌های به وجود آمده درباره گفتمان آن است که شعارهای

ویژه‌نامه

ایران

چهارشنبه
۲ شهریور ۱۴۰۱